

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim

*raport z badania EGO – Evaluation for Government Organizations S.C.
zrealizowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego*

posiedzenie Wojewódzkiej Rady ds. Rodziny,
29 stycznia 2020 roku

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

OP 6 Integracja

- 6.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa
- 6.2 Usługi Społeczne
- 6.3 Ekonomia Społeczna

OP 7 Zdrowie

- 7.1 Zasoby ochrony zdrowia

OP 8 Konwersja

- 8.1 Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

2014-2020

2021-2027

Ocena potrzeb w zakresie rozwoju usług społecznych i infrastruktury społecznej w województwie pomorskim [2019]

Wykonawca:

EGO – Evaluation for Government Organizations S.C.

CAPI: 104 JST + 146 NGO

IDI: 19 OPS/PCPR

FGI: 3 (Gdańsk, Gdynia, Słupsk)

Desk Research + analiza kartograficzna

Termin: listopad 2019

Podstawowym celem badania było kompleksowe zdiagnozowanie i ocena stanu usług społecznych oraz infrastruktury społecznej w województwie pomorskim. Cel został zrealizowany poprzez:

- **diagnozę infrastruktury społecznej w województwie pomorskim w kontekście potencjalnych odbiorców wsparcia,**
- **diagnozę struktury usług społecznych w województwie pomorskim w kontekście potencjalnych odbiorców wsparcia.**

Posługując się określeniem **usługi społeczne** na potrzeby tego badania mowa była o ogólnodostępnym wsparciu dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie o charakterze integracyjnym, świadczonym również w formie **zdeinstytucjonalizowanej**.

Grupy odbiorców usług:

1. osoby niesamodzielne,
2. osoby z niepełnosprawnościami,
3. osoby długo pozostające bez pracy,
4. osoby żyjące poniżej granicy ubóstwa,
5. osoby uzależnione,
6. migranci,
7. **rodziny z dziećmi,**
8. **piecza zastępcza,**
9. **rodziny w kryzysie i doświadczające przemocy domowej,**
10. osoby w kryzysie bezdomności,
11. aktywni seniorzy.

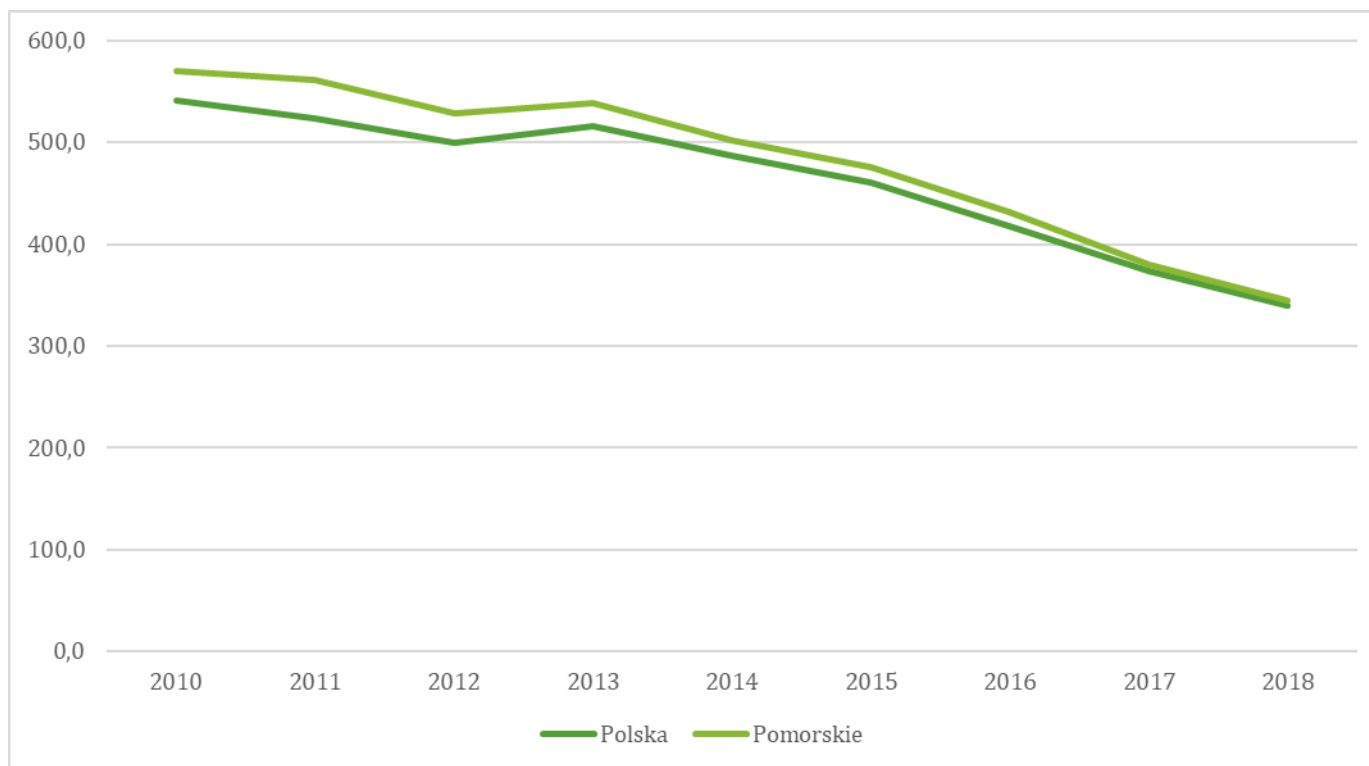
Kwestie horyzontalne

- Osłabia się związek polityki społecznej z rynkiem pracy.
- Osłabienie związków pomocy społecznej z aktywizacją zawodową prowadzi do wyczerpania się dotychczasowej formuły wsparcia (nakierowanej w dużej mierze na aktywizację zawodową) i wiąże się także ze **stopniową zmianą profili klientów.**
- Generalnie profil pomocy ulegnie zmianie w kierunku **świadczenia usług społecznych.**

Kwestie horyzontalne

Liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności (dane GUS)

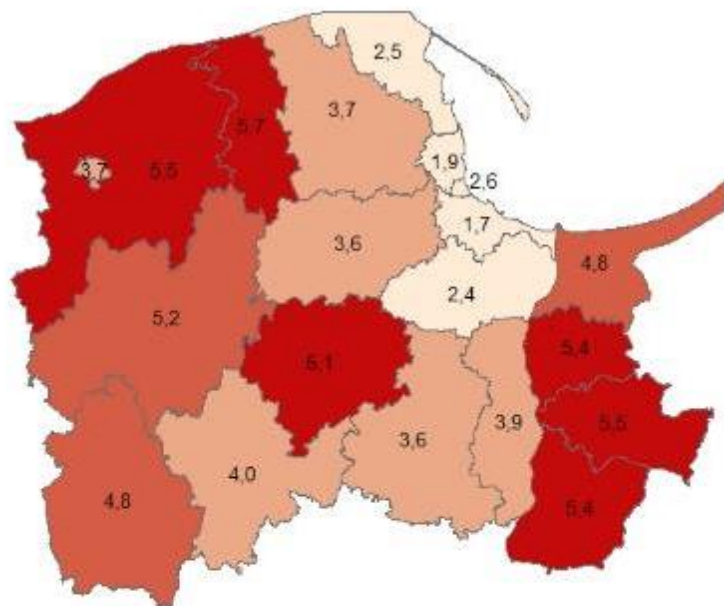

Liczba klientów pomocy społecznej w ujęciu całościowym zmniejsza się.

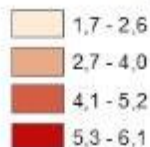

Kwestie horyzontalne

Wskaźnik deprivacji lokalnej wg powiatów – odsetek ludności, którym przyznano świadczenia

Wskaźnik deprivacji lokalnej

Najwyższy na wschodzie województwa i w części północno-zachodniej oraz w powiecie kościerskim, najniższy w Trójmieście i okolicznych powiatach.

Kwestie horyzontalne

- Rośnie znaczenie wsparcia osób **niesamodzielnych, starszych i z niepełnosprawnościami**.
- Wciąż problemem są **rodziny osoby w kryzysie**.
- Maleje potrzeba wsparcia grup ze względu na brak pracy czy ubóstwo.
- Poważnym i rosnącym problemem są **osoby w kryzysie psychicznym i z zaburzeniami psychicznymi**.

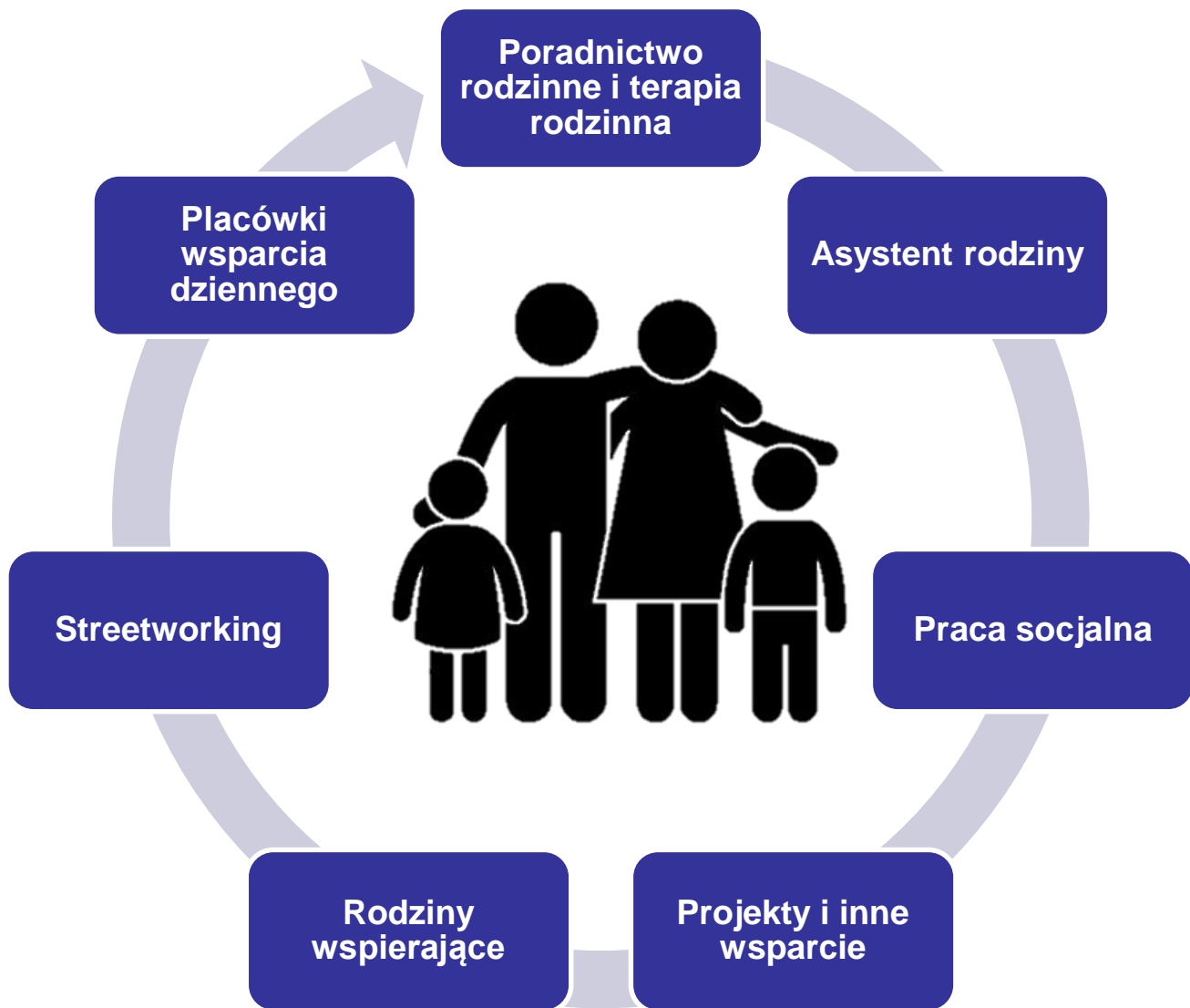

Kwestie horyzontalne

Miejsce	Obecnie	Za 10-15 lat
1	Osoby niesamodzielne	Osoby niesamodzielne
2	Osoby i rodziny w kryzysie, w tym zwłaszcza przemoc domowa	Osoby starsze samodzielne
3	Rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi	Rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi
4	Osoby starsze samodzielne	Osoby i rodziny w kryzysie, w tym zwłaszcza przemoc domowa
5	Osoby z niepełnosprawnością (potencjalnie aktywne społecznie i zawodowo)	Osoby z niepełnosprawnością (potencjalnie aktywne społecznie i zawodowo)
6	Osoby żyjące poniżej ustawowej granicy ubóstwa	Osoby uzależnione
7	Osoby uzależnione	Osoby żyjące poniżej ustawowej granicy ubóstwa
8	Osoby długo pozostające bez pracy	Imigranci
9	Osoby bezdomne	Osoby bezdomne
10	Imigranci	Osoby długo pozostające bez pracy

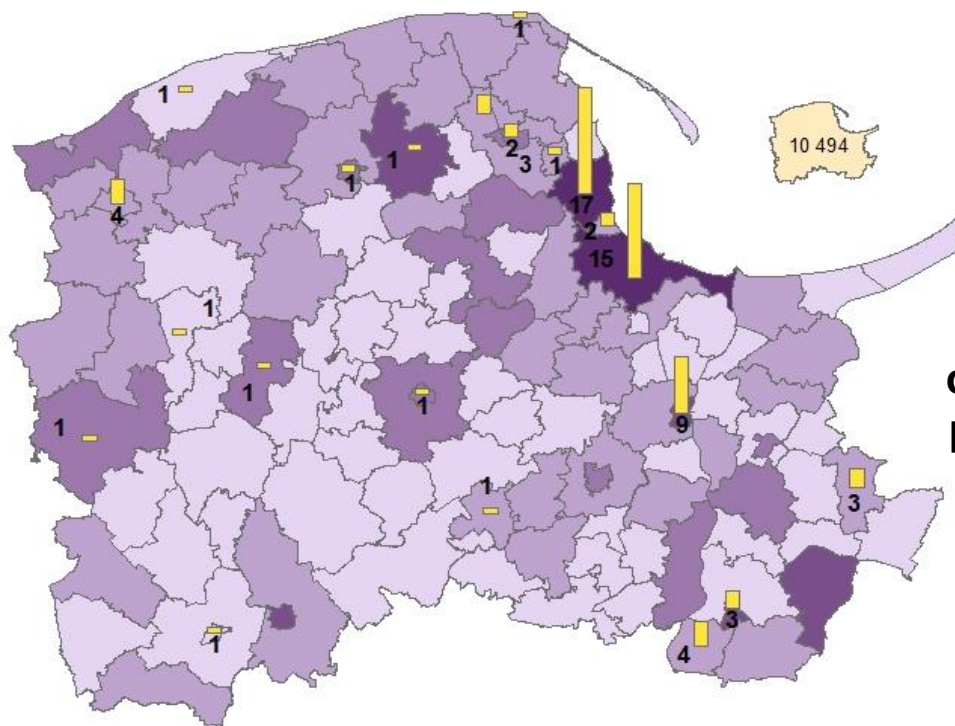
Model wsparcia oraz analiza funkcjonowania systemu usług na rzecz rodzin w województwie pomorskim

Ocena dostępności placówek wsparcia dziennego dla rodzin z dziećmi doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych (JST) badanie ankietowe CAPI z JST (N=86).

Ocena dostępności	Placówki wsparcia dziennego opiekuńcze	Placówki wsparcia dziennego specjalistyczne
Są zapewniane w wystarczającym stopniu	22,09%	9,30%
Są zapewniane, ale w niewystarczającym stopniu	10,47%	8,14%
Nie są zapewniane, w tym:	66,28%	82,56%
są planowane do wprowadzenia w perspektywie kilku lat	21%	14,08%
nie są planowane do wprowadzenia, ale jest to potrzebne	36,84%	40,85%
nie są planowane do wprowadzenia, jest to niepotrzebne	38,60%	38,03%
nie wiem/trudno powiedzieć	3,51%	7,04%

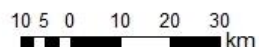

Rozmieszczenie placówek wsparcia dziennego w stosunku do liczby rodzin przejawiających problemy opiekuńczo- wychowawcze

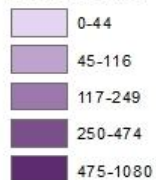
Rozmieszczenie placówek wsparcia dziennego
w odniesieniu do liczby rodzin doświadczających
problemów opiekuńczo-wychowawczych w 2018 r.

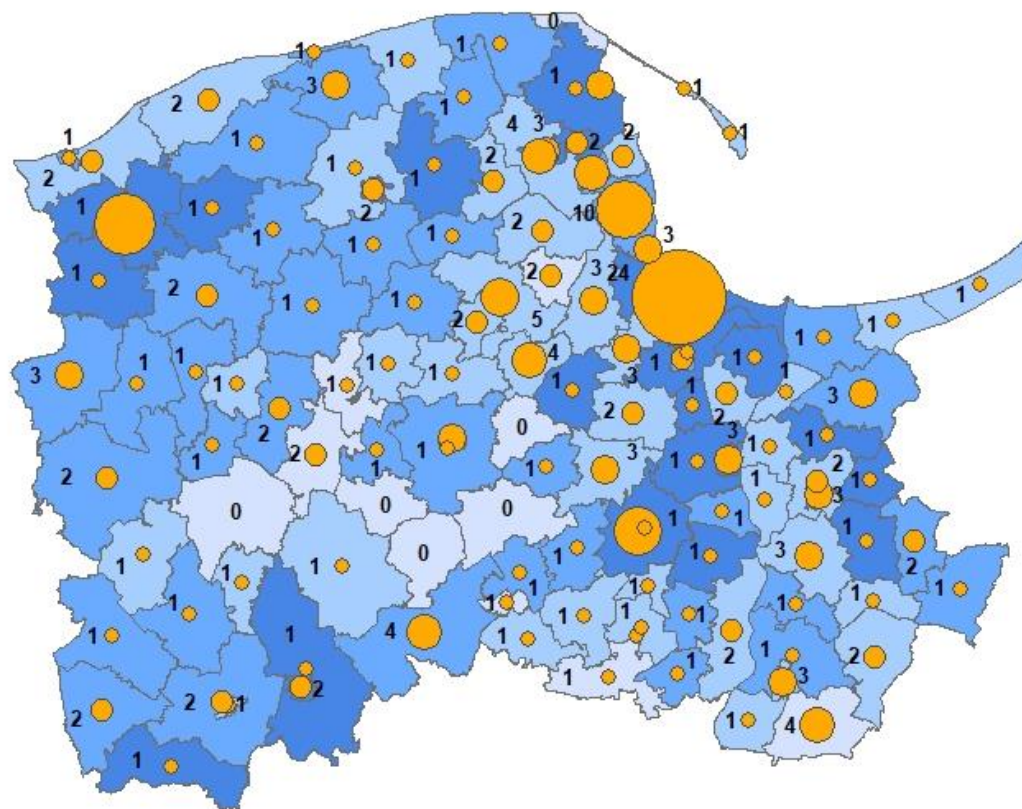

8,5

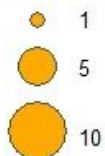

Liczba rodzin

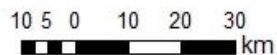
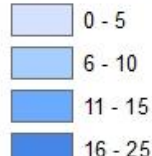

Liczba asystentów rodziny

Liczba rodzin przypadających na 1 asystenta

Liczba asystentów rodziny i liczba rodzin przypadająca na 1 asystenta

Gminy, gdzie nie zatrudnia się asystenta rodziny (6 gmin – Lipnica, Dziemiany, Karsin, Nowa Karczma, Stara Kiszewa, Władysławowo)

W dużych miastach województwa – Gdańsku, Gdyni i Słupsku zatrudnionych jest najwięcej asystentów, odpowiednio 24, 10 i 11.

- Rodziny objęte wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej stanowią ok ¼ wszystkich osób objętych wsparciem pomocy społecznej (36593 os.).
- Brakuje placówek wsparcia dziennego oraz form pracy w środowisku rodziny, które pozwoliłyby na zapobieganie poważniejszym problemom, w tym umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.
- Na sposób pracy środowiskowej wpływa niewystarczająca liczba asystentów rodziny – brakuje wykwalifikowanej kadry, która podejmie się wymagającej i odpowiedzialnej pracy przy stosunkowo niskim wynagrodzeniu.

Rekomendacja

- Zwiększenie dostępności miejsc pracy podwórkowej i środowiskowej, zwłaszcza w małych ośrodkach poprzez utworzenie placówek wsparcia dziennego w miejscach, gdzie najczęściej rodzin doświadczają problemów opiekuńczo wychowawczych. Są to przede wszystkim: Bytów, Chojnice, Pruszcz Gdański, Kartuzy, Somonino, Kościerzyna, Prabuty, Lębork, Nowa Wieś Lęborska, Malbork, Nowy Dwór Gdański, Puck, Główny, Ustka, Starogard Gdański, Sztum, Gniew, Łęczyce, Szemud, Wejherowo.
- Współpraca z NGO i tworzenie zachęt i wsparcia w finansowaniu kosztów stałych działalności (filie organizacji) związanej z pracą z rodzinami doświadczającymi problemów opiekuńczo-wychowawczych

Rekomendacja

- Zapewnienie odpowiedniej liczby asystentów rodziny (minimum ustawowe), zwłaszcza na terenach gdzie występuje największe zapotrzebowanie: Chojnicach, Debrznie, Gdańsku, Cedrach Wielkich, Pruszczu Gdańskim, Przywidzu, Pszczólkach, Lęborku, Malborku, Nowym Stawie, Starym Polu, Pucku, Damnicy, Kobylnicy, Słupsku, Starogardzie Gdańskim, Starym Targu, Pelpinie, Tczewie, Łęczycy, Redzie, Wejherowie.
- Zwiększenie dostępności dla rodzin z problemem bezradności wsparcia w postaci „czystej” pracy socjalnej i doskonalenie kadr pomocy społecznej w zakresie kompetencji niezbędnych do takiej pracy z rodzinami.

Model wsparcia dzieci i młodzieży pozostających bez opieki rodzicielskiej – piecza zastępcza (woj. pomorskie)

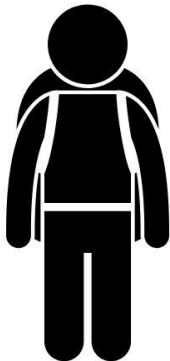
Rodziny zastępcze:

- spokrewnione [1403]
- niezawodowe [649]
- zawodowe [113]
- specjalistyczne [38]
- rodzinne domy dziecka [110]

Placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- socjalizacyjne [62]
- interwencyjne [11]
- specjalistyczno-terapeutyczne [9]
- rodzinne [9]
- regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna [1]

Usamodzielnianie wychowanków:

- indywidualny plan usamodzielniania [IPU]
- mieszkalnictwo (chronione, treningowe)
- aktywizacja społeczno-zawodowa
- świadczenia na usamodzielnianie

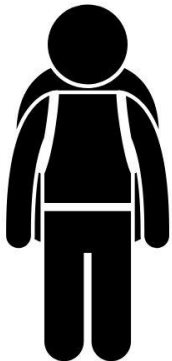

NGO
badanie
ankietowe
CAPI z NGO
(N=28)

Ocena dostępności	Placówki opiekuńczo-wychowawcze socjalizacyjne
Są zapewniane w wystarczającym stopniu	10,71%
Są zapewniane, ale w niewystarczającym stopniu	14,29%
Nie są zapewniane, w tym:	75,00%
są planowane do wprowadzenia w perspektywie kilku lat	9,52%
nie są planowane do wprowadzenia, ale jest to potrzebne	52,38%
nie są planowane do wprowadzenia, jest to niepotrzebne	33,33%
nie wiem/trudno powiedzieć	4,76%

JST
badanie
ankietowe
CAPI z NGO
(N=17)

Ocena dostępności	Placówki opiekuńczo- wychowawcze socjalizacyjne
Są zapewniane w wystarczającym stopniu	29,41%
Są zapewniane, ale w niewystarczającym stopniu	11,76%
Nie są zapewniane, w tym:	58,82%
są planowane do wprowadzenia w perspektywie kilku lat	0,00%
nie są planowane do wprowadzenia, ale jest to potrzebne	33,33%
nie są planowane do wprowadzenia, jest to niepotrzebne	66,67%
nie wiem/trudno powiedzieć	0,00%

- W 2018 r., na terenie województwa pomorskiego, w pieczy zastępczej przebywało **4937** dzieci.
- Najliczniejsza grupa dzieci przebywa w rodzinach zastępczych spokrewnionych – **1804** osoby i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – **693** osoby.
- Główne przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej to bezradność opiekuńczo-wychowawcza i uzależnienie od alkoholu.
- Odpływ dzieci z pieczy zastępczej jest mniejszy niż zapotrzebowanie na miejsca w rodzinach zastępczych.

Wnioski

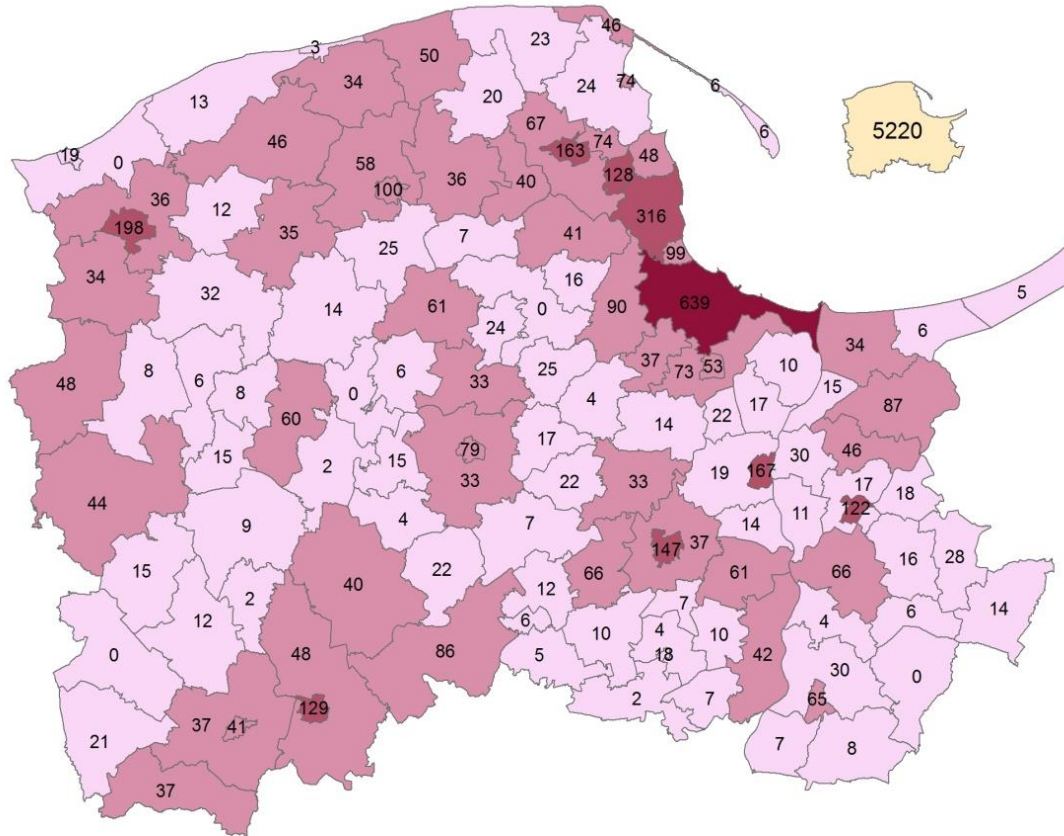
- Pozyskiwanie większej liczby rodzin zastępczych niespokrewnionych, zwłaszcza zawodowych specjalistycznych, które mogłyby zająć się dziećmi w szczególnie trudnej sytuacji zdrowotnej, emocjonalnej i prawnej.
- Usprawnienie procesów usamodzielniania i dostęp do większej liczby mieszkań chronionych.

Rekomendacja

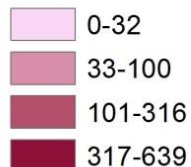
- Poprawa jakości w zakresie sprawowania pieczy zastępczej.
- Zwiększenie liczby rodzin zastępczych, zwłaszcza zawodowych i zawodowych specjalistycznych.
- Zapewnienie mieszkań chronionych i większa uwaga zwrócona na usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, realne wsparcie emocjonalne i pomoc osoby dorosłej w procesie usamodzielniania.

- poradnictwo specjalistyczne prawne, rodzinne, psychologiczne
- ośrodki i punkty interwencji kryzysowej, w tym z miejscami całodobowego pobytu;
- specjalistyczne ośrodki i punkty interwencji kryzysowej (w zakresie przemocy domowej), w tym z miejscami całodobowego pobytu;
- ośrodki dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty"

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej karty”

Źródło: sprawozdanie MRPIPS z realizacji
Krajowego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie za 2018 r.

- Problem przemocy dotyczył 14 tys. osób w województwie pomorskim – w tym 7,5 tys. kobiet i 4 tys. dzieci.
- Aż 76% badanych JST uważa, że zaspokojenie potrzeb rodzin dotkniętych przemocą jest kluczowy z ich gminach i powiatach, zwłaszcza, że zazwyczaj jest pochodną innych problemów, w tym uzależnień i dziedziczonej bezradności.
- Z badań jakościowych wynika, że problemem jest dostępność usług poradnictwa specjalistycznego i że niejednokrotnie czas oczekiwania na konsultację np. psychologa jest zbyt długi.
- Trudnością może być odległość do najbliższego punktu porad i możliwości dojazdu, ale także bariery mentalne.

- **Niewystarczający potencjał organizacji pozarządowych do realizacji zadań zleconych** (w różnych trybach) w ramach usług pomocy społecznej, których realizacja uwarunkowana jest przez szereg często trudnych do spełnienia wymagań.
- **Współpraca przyjmuje często formę wspólnej realizacji mniejszych przedsięwzięć.** To dobry krok w budowaniu potencjału sektora, co wydaje się być największym zadaniem związanym ze współpracą. współpracy
- **Współpraca jednostek pomocy społecznej z innymi instytucjami** mającymi wpływ na sytuację wspieranych osób: z policją, sądami, urzędami pracy, szkołami, kuratorami, zarządami mieszkań komunalnych, etc. ma często **fasadowy lub niewystarczający charakter**, nie ma udrażnianych kanałów szybkiego reagowania, a mnogość osób i instytucji zajmujących się daną osobą czy rodziną tylko pogłębia chaos życiowy osoby wspieranej.

- Pracownicy pomocy społecznej **nie są do końca przygotowani do odpowiedzi na wyzwania związane z nowym profilem klienta**, który wymaga innych działań, innego podejścia i innych narzędzi.
- Brakuje przede wszystkim przygotowania i **predyspozycji psychologicznych**.
- Część ośrodków pomocy społecznej nie spełnia wymagań ustawowych dotyczących liczby zatrudnionych pracowników socjalnych. W roku 2018 w całym województwie pomorskim było 19 takich ośrodków:
 - Niewystarczająca ilość środków finansowych przewidzianych w budżetach gmin.
 - Brak kandydatów.
 - Rotacja kadr.

- **Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych**, zmierzające do zwiększenia ich potencjału do **świadczenia usług społecznych** np. w formie projektu/projektów grantowych do realizacji usług społecznych na małą skalę, w niewielkich gminach.
- **Wsparcie współpracy na linii JST-PES**. Należy wdrażać już istniejące modele współpracy PES i JST w zakresie możliwości świadczenia usług społecznych (**zlecenie usług PES przez JST, klauzule społeczne w pzp**).
- Wprowadzenie **managerów usług/pomocy**, które pomogą przejść przez cały proces i posiadają kompetencje do kierowania do określonej usługi i/lub jej organizacji.
- **Wyposażenie pracowników w umiejętności i narzędzia pracy z nowym typem klienta** (partycypacyjność, warsztatowa forma).

Dziękuję za uwagę!

**Maciej Kochanowski – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Pomorskiego w Gdańsku**

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO**

ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk, tel. 58 32 68 555, faks 58 32 68 556
www.pomorskie.eu